

Ne bi vrijedilo ni osvrtni se ni pobijati takve i slične fantastične pretpostavke, kojima fali svaki naučni oslonac, kad one ne bi pretstavljale sastavni dio često jako raširenog javnog mišljenja i vjerovanja čak i među najinteligentnijim građanima. A dok je tako smatramo i korisnim i potrebnim oslobadati našu javnost takvih smiješnih zabluda.

Zdravko Taler:

Kalifornijska pastrva u rijeci Gackoj

God. 1935. objavio je Dr. Vilim Mršić u »Ribarskom Vjesniku« svoj rad »Iskustva sa udomaćenjem dužičaste pastrve u Jugoslaviji«. Isti je rad štampan kao posebni otisak, brošura sa 30 str. i nekoliko slika.

Sistematski prikupljen i sreden materijal o toj pastrvskoj vrsti obraden je sa mnogo detalja te pruža svakom ribogojcu gotove zaključke o praktičnoj vrijednosti kalifornijske pastrve. Pisac je prikupljenom materijalu dodao i svoja razmatranja o pitanju da li treba i nadalje poribljavati otvorene vode kod nas ovom vrsti pastrve.

Ocijenivši stečena iskustva sa udomaćenjem dužičaste pastrve, pisac kaže:

»Dužičasta pastrva je pravi ribnjačarski salmonid, domaća životinja pastrvogojaca. Jedva je potrebno naglasiti, da kao svuda tako i u jugoslavenskim gojilištima vrlo dobro uspijeva. U 2. ljetu dostigne kod nas prosječnu dužinu od 22—26 cm. Tamo dakle, gdje kanimo u ribnjacima gojiti umjetno hranjenje pastrve za tržište, dužičasta pastrva je najpodesnija riba. Ali za slobodnu vodu kod nas nije. Neka se to ne shvati kao predbacivanje onima, kojima pripada zasluga, da je dužičasta pastrva uvedena u Jugoslaviju. Samo na taj način moglo se uopće sakupiti iskustva ukoliko je ta vrsta pastrve podesna za jugoslavenske prilike, a ujedno im treba zahvaliti, da u Jugoslaviji imade danas još čistih plemena tipusa šasta, jedna rijetkost, s kojom se možemo ponositi. Što rezultati udomaćivanja u slobodnim vodama nisu zadovoljili, nije krivnja uvođitelja. Potrebno je međutim jednom pogledati istini u oči i povući zaključke, koji se moraju sastojati u tome, da dužičastu pastrvu treba ograničiti na ribnjačarstvo, a u prirodnim vodama više nego dosada unapredovati domaće vrste«.

Lani se uprav navršila stogodišnjica da je spomenuta vrsta zubaca, t. zv. zubatac krunaš (*Dentex gibbosus COCCO*) naučno utvrđena i opisana. Odlikuje se time što na tjemenu ima masnu izbočinu poput grbe, koja njegovu profilu daje karakterističnu fizionomiju (vidi sliku!). Dosegne inače preko 1 m dužinu i do petnaestak kilograma u težinu.

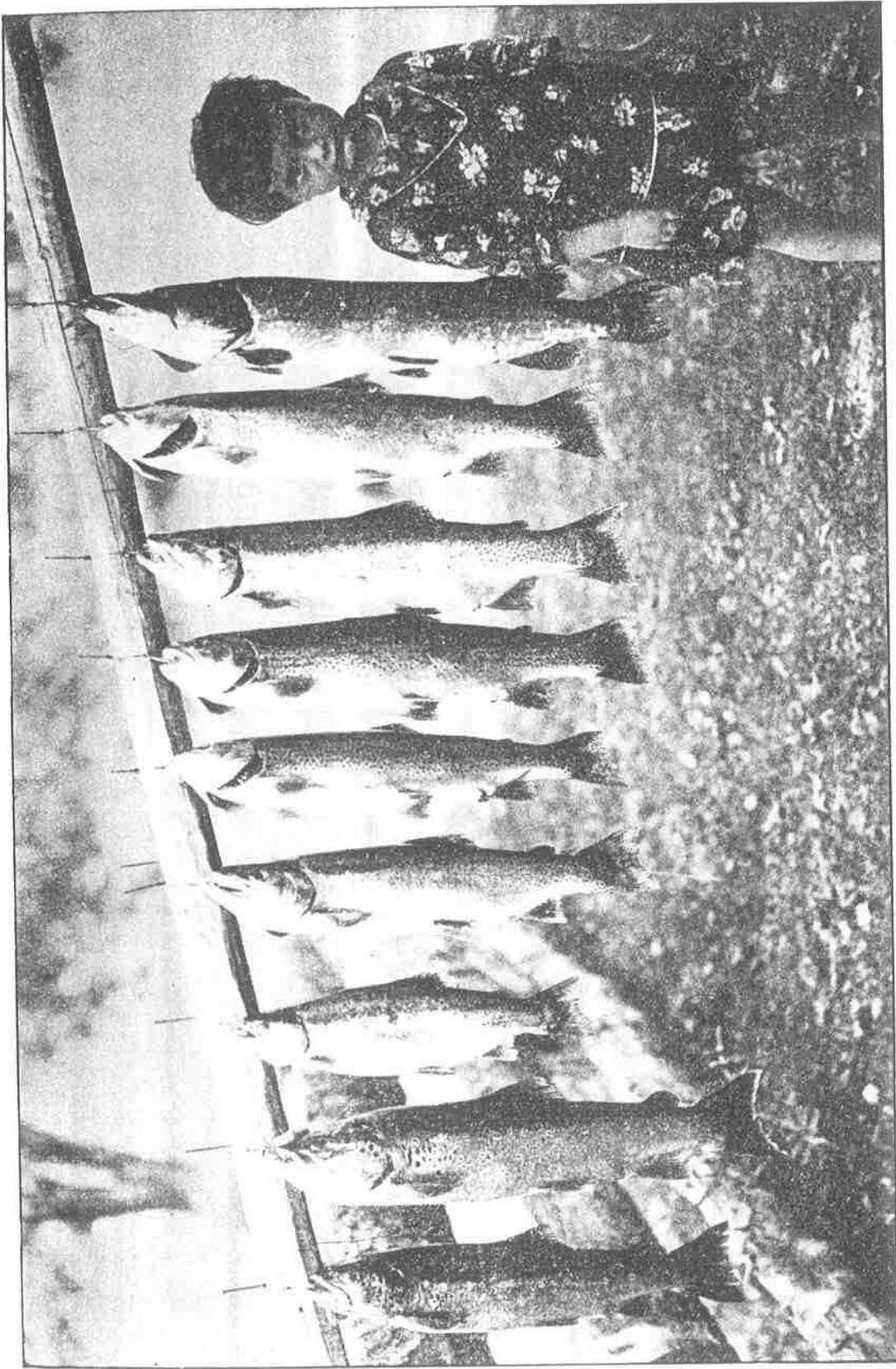
Mnogi naši stručnjaci su i ranije tvrdili da nije korisno poribljavati otvorene vode ovom pastrvskom vrstom, ali je uzgajanje kalifornijske pastrve u svrhe puštanja u slobodne vode kod nas toliko ukorijenjeno, da još i danas poslije temeljito obradenih iskustava objavljenih od Dra. V. Mršića, ima ljudi, koji zagovaraju i izvršuju poribljavanje tekućica kalifornijskom pastrvom.

Neophodno bi bilo da se sa radom Dra. V. Mršića upoznaju svi interesenti i da trijezno ocijene kakvim opasnostima izvršavaju naše pastrvske vode, kada u njih ubacuju tuđe i neprikladne vrste.

Kako Dr. Mršić dobro ističe, obično se upisuje u prednost kalif. pastrvi što se mriješti u drugo vrijeme nego potočna pastrva, ali u našim vodama, osobito ponornicama, upravo ta okolnost stvara mogućnost bastardiranja, jer domaća pastrva u mnogim vodama mriješti u januaru, februaru pa čak i martu.

U Gackoj je n. pr. 1938. god. izvršena oplodnja jedne partije ikre domaće pastrve 1. februara 1938. a još tokom cijeloga februara i djelomično u martu su lovljene pastrve sa zreloom ikrom. Upravo u to vrijeme su se na istim mjestima sabrale i kalifornijske pastrve na mriješt. Mogućnost bastardiranja pojačana je u Gackoj još i time, što je domaća pastrva decimirana te pojedini primjerci teže mogu naći par za mriješt pa će tako u nuždi lakše da se spare sa kalifornijskom pastrvom. Bastardi, kako navodi Dr. Mršić, nisu u slijedećim generacijama sposobni za rasplod, odnosno mogu samo u manjoj mjeri održati tu vrstu u odnosnoj vodi.

Opća opažanja domaćih ribara na Gackoj, kao i mišljenje zakupnika ribolova, ukazuju na to, da je kalifornijska pastrva dobrim dijelom potisnula domaću pastrvu

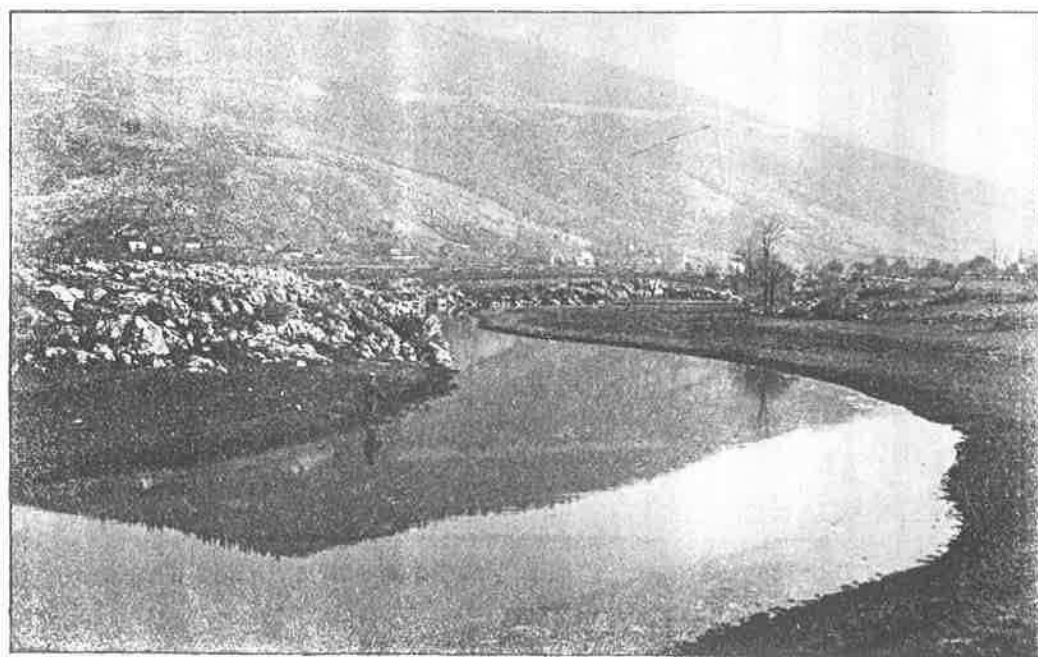

Pastrve iz Gacke (s lijeva na desno: dvije domaće pastrve, 6 kalifornijskih pastrva, posjedaja je šuka, desno stoji djevojčica
Ankica Vazarević, kći ribara iz Ličkog Lešća)

iz cijeloga izvornog područja od Tonkovića Vrela do sastavaka sa Sinačkom Pucinom. Iako je bilo donekle opravdano očekivanje da će se ova strana vrsta udomačiti u Gornjem i Donjem Švičkom Jezeru, ipak je tamo gotovo i nema, jer se rijetko kada ulovi, a sva se sjatila u gornji tok rijeke blizu izvora. Pokazuje i ovdje svoju veliku proždrljivost, lakše pada kao plijen neovlaštenih ribara, ali raste vanredno brzo. Meso joj po kakvoći daleko zaostaje za domaćom pastrvom iz Gacke, kako je to pokusima ustanovljeno, prigodom pokusnog pripremanja za jelo istodobno sa domaćom pastrvom iz Gacke, koja živi na istim mjestima i hrani se istom hranom.

Pošto je Dr. Mršić u svom radu naveo za Gacku, da je tada (1935. g.) bilo vrijeme opažanja prekratko, iznosim ove podatke kao zanimljivu nadopunu. (O selednju kalifor. pastrve u ponore Gacke, iznijet ću podatke kasnije, dok budu izdahniji):

U god. 1937. ulovljeno je u Gackoj dosta kalifornijske pastrve i to primjeraka u težini od 1 do 3.60 kg. Najveći primjerak ulovio je pod kraj ljeta ribar Ivan Vašarević iz Lešća u težini od 3.60 kg. Početkom 1938. godine ulovili su neki zagrebački sportski ribari u izvornom području nekoliko zaista težih primjeraka kalifornijske pastrve. U junu 1933. lično

Rijeka Gacka u blizini izvora ispod željezničke pruge Zagreb-Split: Položaj gdje su ulovljene opisane kalifornijske pastrve.

Foto: Taler

O radu Dra. Mršića u tabeli svih voda u kojima ima ili je bilo kod nas kalifor. pastrve, pod rednim brojem 66 navedena je i rijeka Gacka, s tim, da je g. 1935. pušten u Gacku mlad kalifornijske pastrve i to 15.000 kom. mlada i 1.500 kom. jednogodišnjaka, iz Banovinskog ribogojilišta u Turković Selu kod Ogulina. Puštene pastrve su se održale do danas, a zaključujući po vrlo krupnim primjercima, razvijaju se vrlo dobro. Prisutnost malih primjeraka u dužini od 20—30 cm., pokazuje, da su se tamo vjerojatno uspješno i mrijestile.

sam izmjerio slijedeće primjerke kalifornijske pastrve iz Gacke, također ulovljene u blizini izvora:

1	kalifor. pastrva	duga	70	cm	teška	3.40	kg
1	"	"	66	"	"	2.90	"
1	"	"	63	"	"	2.50	"
1	"	"	63	"	"	2.50	"
1	"	"	57	"	"	1.80	"
1	"	"	56	"	"	1.60	"
1	"	"	43	"	"	1.15	"

Ovo je zaista rekordno brzi rast.

Istoga dana sam izmjerio i vagnuo slijedeće domaće pastrve:

1 domaća pastrva iz Gacke duga 64 cm., teška 2.90 kg.

1 domaća pastrva iz Gacke duga 64 cm., teška 2.75 kg.

1 domaća pastrva iz Gacke duga 52 cm., teška 1.70 kg.

Neobično brz porast kalifornijskih pastrva u Gackoj mogao bi zaslijebiti neupućene, ali sve loše strane ove vrste, opisane u spomenutom radu Dra. V. Mršića, pokazuju se i u Gackoj, neke u pojačanoj mjeri. Međutim domaća pastrva iz Gacke, kako je to ustanovljeno raste isto tako vrlo brzo. Jasno je dakle da neobično brzi rast kalifornijske pastrve u ovom slučaju nije toliko njena vlastita prednost, koliko prednost rijeke Gacke koja je bogata hranom a uz to njena temperatura i dobar

prostorni faktor daju pastrvama sjajne uslove za razvoj. Nije čudo da kal. pastrva u takvim prilikama raste brzo i da postizava rekordan god. prirast, kako se to vidi po izmjerenim i vagnutim primjercima. Uostalom i Dr. Mršić navodi primjere, koji dokazuju da i kalifor. pastrva raste sporo u onim vodama, gdje nema obilja hrane, i gdje drugi životni uslovi nisu povoljni. Stoga sam kao korisnu poredbu naveo i mjeru, odnosno težinu triju domaćih pastrva, koje sam istoga dana izmjerio, a koje su ulovljene na istim mjestima, gdje i onih 7 kalifornijskih pastrva.

Primjer Gacke daje još veću važnost zaključku Dra. Mršića, da kod nas treba u prirodnim vodama više nego dosada unapređivati domaće vrste.

Dr. Tonko Šoljan:

Slatkovodne ribe u obuci primorskih srednjoškolaca

Muška realna gimnazija u Splitu osnovala je kroz posljednje dvije godine i uz materijalnu pomoć gradanstva između ostalog čedan školski botanički vrtić i školski vivarij u svrhu ostvarenja radne obuke iz biologije. Poseban kutić posvećen je životu u slatkoj vodi. Na opetovano traženje g. urednika »Ribarstva«, koji je nedavno obašao te uređaje, mogu se o tom slatkovodnom odjeljenju iznijeti slijedeći podaci.

Na našem primorju prilično oskudnom slatkim vodama prirodno je da daci srednjih škola vrlo slabo poznaju i ono malo slatkovodnih životinja i biljaka koje su zastupane u školskim udžbenicima, odnosno oni koji su valjaniji poznaju ih ponajviše samo apstraktno po riječima profesorima, po popisima u školskim udžbenicima, djelomično ilustriranim, a u najboljem slučaju po kojem bolje ili lošije konzerviranom primjerku u oskudnoj školskoj zbirci — sve to upravo toliko koliko je dovoljno da najveći dio tog gradiva kroz godinu-dvije gotovo potpuno zaborave.

Kako u tom pogledu stoji sa stvarnim poznavanjem slatkovodnih riba, tj. najpopularnijih slatkovodnih životinja od najveće važnosti za život čovječji, neka posluži slijedeći pregled. Netom su u školskoj godini 1936/37 daci drugog razreda spomenute škole završili gradivo slatko-

vodnih riba, tj. u času kad su ih po imenima i po opisu najbolje znali, tražilo se da se jave oni koji su ikad i bilo gdje vidjeli deset najpoznatijih naših slatkovodnih riba bilo živih, mrtvih, svježih ili konzerviranih. U svakom razredu bilo je po 50 daka. U IIa nalazili su se daci raznih vjera, od kojih su mnogi i nedavno došeli u Split, u IIb (kao i u IIc i II d) samo daci rimokatoličke vjere, većinom autohtoni u Splitu. Brojevi označuju koliko je daka od 50 njih u svakom razredu vidjelo u bilo kojem stanju koju od navedenih vrsta riba:

Vidjelo je pastrvu	u IIa	u II
(jer u Solinu kod Splita postoji gajilište dužičastih pastrva)	44	44 daka
šarana	11	2 "
karasa	1	0 "
linjka	1	0 "
soma	5	3 "
patuljastog somića	0	0 "
grgeča	2	0 "
smuda	2	0 "
štuku	5	0 "
kečigu	1	0 "
gavčicu	0	0 "

Upadno je koliko su slabo iz prakse poznavali slatkovodne ribe daci IIb, tj. u Splitu autohtoni (a isto bi bilo i u IIc i u II d). Osim pastrve, koja se donosi i na